LA INDÚSTRIA

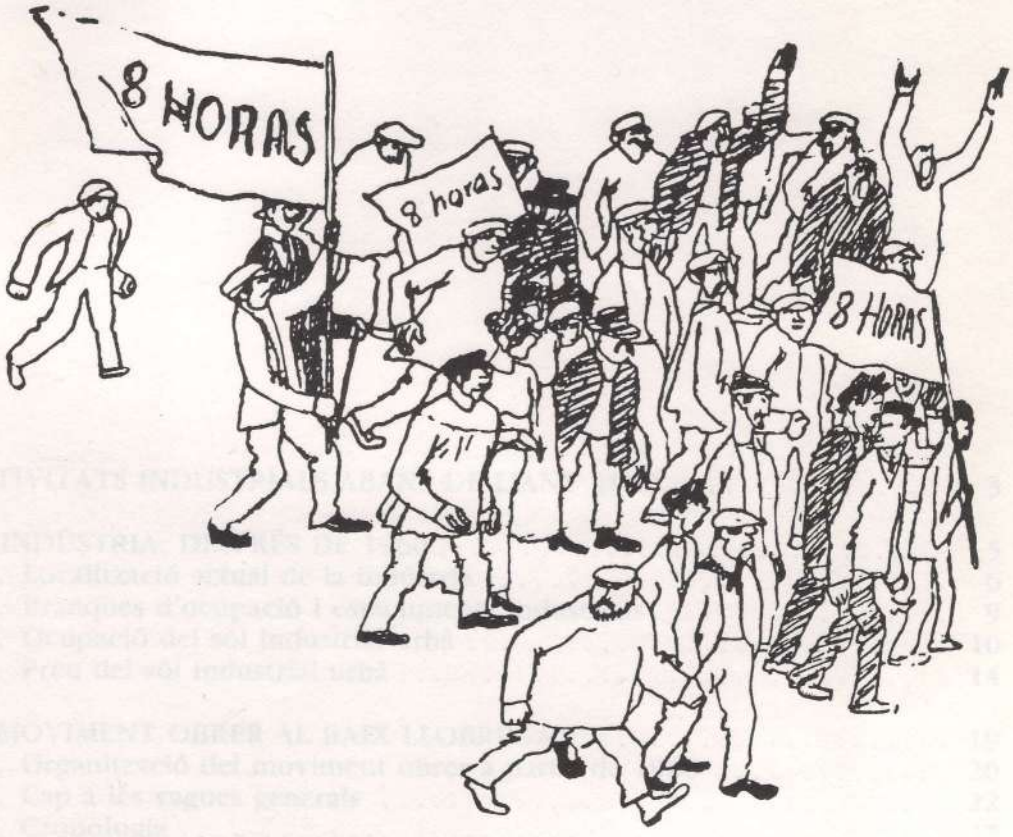
QUADERNS DEL BAIX

Nº 7

1986

Materials d'informació i documentació per a mestres, sobre la comarca del Baix Llobregat

LA INDÚSTRIA

Ajuntament de l'Hospitalet
Dinàmica Educativa

Il·lustració: **Xavier Nogués (1873-1940)**
Disseny i maqueta: **Lluïsa Jover i Armengol**
Edita: **Ajuntament de L'Hospitalet**
Àrea de Cultura, Ensenyament i Esports
Departament de Dinàmica Educativa

Fotocomposició i impressió: **CANUT SERRAHIMA, S.A.**
Prat de la Manta, 48. Tel. 331 84 46. L'Hospitalet
Dipòsit Legal B-12.043/1986

ÍNDEX

1. ACTIVITATS INDUSTRIALS ABANS DE L'ANY 1960 3

2. LA INDÚSTRIA, DESPRÉS DE 1960 5
2.1. Localització actual de la indústria 6
2.2. Branques d'ocupació i establiments industrials 9
2.3. Ocupació del sòl industrial urbà 10
2.4. Preu del sòl industrial urbà 14

3. EL MOVIMENT OBRER AL BAIX LLOBREGAT 19
3.1. Organització del moviment obrer a partir de 1960 20
3.2. Cap a les vagues generals 22
3.3. Cronologia 27

4. LA CRISI INDUSTRIAL I L'ATUR 30
4.1. Causes de la crisi 30
4.2. La crisi per branques d'activitat industrial 30
4.3. L'atur 33

5. APÈNDIX ESTADÍSTIC 37

6. BIBLIOGRAFIA 38

LA INDÚSTRIA AL BAIX LLOBREGAT

1. ACTIVITATS INDUSTRIALS ABANS DE L'ANY 1960

La producció agrària local va anar determinant l'orientació de les activitats industrials, les quals foren, tradicionalment, de caire alimentari. La producció de vi, tot i que es duia a terme d'una manera artesanal per cada camperol en el seu propi cup, fou bastant considerable perquè la regió era viticultora des de la romanització. A més a més del vi, cal destacar també els trulls d'oli i els molins fariners, que es trobaven situats a les poblacions més importants perquè representaven un procés de producció més complex i exigien una inversió més elevada. La producció de paper, que es feia en els molins paperers, era important al curs del riu Anoia.

Cap a mitjan segle XIX, l'expansió industrial originà tot un seguit d'ubicacions fabrils que aprofitaven l'aigua dels rius com a força motriu i com a mitjà de producció, en el primer sector que es va desenvolupar en la industrialització: el tèxtil. El creixement d'aquest sector i la necessària captació de mà d'obra va donar lloc a la construcció d'habitatges agrupats per als obrers, a les rodalies dels centres fabrils que anaren sorgint als marges del riu Llobregat, originant així les colònies tèxtils. Algunes d'aquestes colònies van sorgir en el que avui és la comarca del Baix Llobregat. A Esparreguera hi ha la Colònia Sedó, que va arribar a tenir un miler d'habitants, i en la fàbrica de la qual, que recull aigua de la presa del Congost del Cairat, hi van treballar fins a 1.500 persones. El 1950, la fàbrica tenia 42.000 fusos i 800 telers. La Colònia de Can Bros està situada aigües amunt de Martorell i en ella hi havia diverses fàbriques tèxtils. A Santa Coloma de Cervelló s'hi troba la Colònia Güell, on va treballar al sector del cotó fins a 1.500 treballadors.

L'expansió industrial dels primers 60 anys del segle XX a la comarca es féu gradualment i a partir de petites inversions familiars o amb capitals procedents de Barcelona, sempre tenint en compte que s'aprofitaven uns condicionaments favorables, com ara: un relleu suau, aigua abundant, uns eixos de comunicacions paral·lels al curs del riu, la proximitat de la ciutat de Barcelona, i un abastament fàcil d'energia elèctrica a partir de les línies d'alta tensió que arriben a Barcelona des del Pirineu i que passen per la comarca.

Per fer-nos una idea del que representaven, cap a 1910, les activitats industrials en alguns municipis del que avui és la comarca del Baix Llobregat, llegim el que diu Carreras Candi, a la «Geografia General de Catalunya» sobre les indústries que hi havia:

«Begues: 1 forn d'obra. Castelldefels: 1 forn de calç, 1 fàbrica de mahons sílic-calcàreus. Cervelló: 1 fàbrica de filats de cotó, 2 de mig crestall, 1 de paper, 2 de pedres d'afilar i 1 forn de guix. Corbera: 2 forns de guix. Cornellà: 2 fàbriques de filats i teixits de cotó i 1 de filats de llana, 1 fassina d'aiguardent, 1 fàbrica de galetes, 1 serra mecànica, 1 fàbrica de crestall, 1 de puntes de Paris, 1 de taps de suro, 1 forn de calç i 1 de guix. Esparreguera: 2 fàbriques de filats, 1 de teixits de cotó, 1 de filats de llana, 1 d'electricitat, 1 de carbur de calç, 1 de blanqueig, 1 de pastes de sopa, 3 de gasoses, 2 fassines d'aiguardent, 1 serra mecànica i 2 forns d'obra. Martorell: 1 fàbrica de filats de cotó, 2 de teixits de cotó, 1 de botons i rodets, 2 premses d'oli, 3 fassines d'aiguardent, 2 d'esperit de vi, 1 fàbrica de gasoses, 1 molí de farina, 2 fàbriques de pastes de sopa, 1 fàbrica de paper, 1 de crèmor tàrtar, 1 forn de gerrer, 1 de terrissa i 2 d'obra. Molins de Rei: 1 fàbrica filats de cotó, 1 de teixits de cotó, 1 de tovalles i tovallons, 1 de brodats, 1 d'electricitat, 1 de gasoses, 2 de pastes de sopa, 1 fassina d'aiguardent, 1 molí de farina i 2 forns d'obra. Pallejà: 1 forn de calç i 1 d'obra. El Papiol: 1 fàbrica de filats de cotó, 1 de paper, 1 de cartró, 1 de cartolines. Sant Boi de Llobregat: 1 fàbrica d'electricitat, 2 premses d'oli, 1 molí de farina i 3 forns d'obra. Sant Esteve de Sesrovires: 1 fàbrica de toquetes de llana i 1 de tintes líquides i en pólvores. Sant Feliu de Llobregat: 1 fàbrica de filats, 4 de teixits de fil, 1 de jute, 1 d'estampats, 1 de tovalles de fil i cotó, 3 de velluts de cotó, 1 d'aprestos, 1 de tints per a la indústria, 2 foneries de ferro, 1 fàbrica d'aiguardent, 1 de pegamoid i 1 de pastes de sopa. Sant Joan Despí: 1 fàbrica de cartró i 1 forn d'obra. Sant Vicenç dels Horts: 1 fàbrica d'aiguacuit, 1 forn d'obra i 1 molí fariner. Santa Coloma de Cervelló: 1 gran fàbrica de teixits de cotó (Güell). Torrelles (Sant Martí): 1 fàbrica de gèneres de punt. Vallirana: 1 fàbrica de cotó retort, 1 serra mecànica, 1 molí fariner, 2 forns de ciment i 4 de guix. Viladecans: 1 premsa d'oli i 1 forn d'obra».

Fins a l'any 1960, havien instal·lat llurs indústries al Baix Llobregat 53 empreses. En aquesta data, donaven feina a 16.850 treballadors, la producció dels quals equivalia a 45.160 milions de pessetes.

2. LA INDÚSTRIA, DESPRÉS DE 1960

La progressiva ocupació del sòl pel sector industrial, a partir dels anys seixanta, posa fi a l'època daurada de la producció agrícola, que havia crescut considerablement en el període d'entreguerres.

Al principi les zones més industrialitzades foren els municipis més propers a Barcelona: Cornellà, L'Hospitalet, etc. Les fàbriques s'anaven situant sense una planificació prèvia al llarg de les carreteres més transitades: la de València i la de Madrid.

El 1964, aproximadament un 50% de la població activa del Baix Llobregat eren treballadors industrials (57.348) i es repartia, per branques industrials, de la manera següent:

Quadre núm. 1

Branques industrials	*%*	*Llocs de concentració*
Siderúrgico-metal·lúrgica	30	Cornellà, Sant Boi, Gavà
Tèxtil	21,5	Esparreguera, Martorell, Santa Coloma de Cervelló (especialment cotó) i Olesa (llana)
Construcció	19,5	
Materials de construcció	9,3	Sant Vicenç dels Horts i Sant Just Desvern (ciment), Martorell, El Papiol i Gavà (teuleries)
Indústries químiques	7,6	Martorell
Alimentàries	4,4	
Altres	7,7	

En conjunt, podem considerar que els treballadors estaven distribuïts al llarg de la comarca de la manera següent:

— 16,7% del Congost de Martorell en amunt
— 50% a la part baixa de la vall
— 33,3% a la Marina.

2.1. LOCALITZACIÓ ACTUAL DE LA INDÚSTRIA

La saturació industrial de Barcelona, del Barcelonès i fins i tot del sud-est del Baix Llobregat ha originat un creixement industrial que s'ha estès «com a taca d'oli» per gairebé tota la comarca, fora de l'extrem nord (Collbató, Sant Esteve de Sesrovires, Castellví) i de la part sud-oest (Begues, Castelldefels, Sant Climent). Una altra excepció, sense gairebé industrialització, és Sant Just Desvern (Barcelonès), població residencial propera a Barcelona.

La localització de la indústria a la comarca ha seguit essencialment dos eixos direccionals:

1) Els curs del riu Llobregat, des de El Prat fins a la part nord de la comarca.

2) D'est a oest aproximadament, tot creuant la Marina i perpendicularment a l'anterior (vegeu fig. núm. 1).

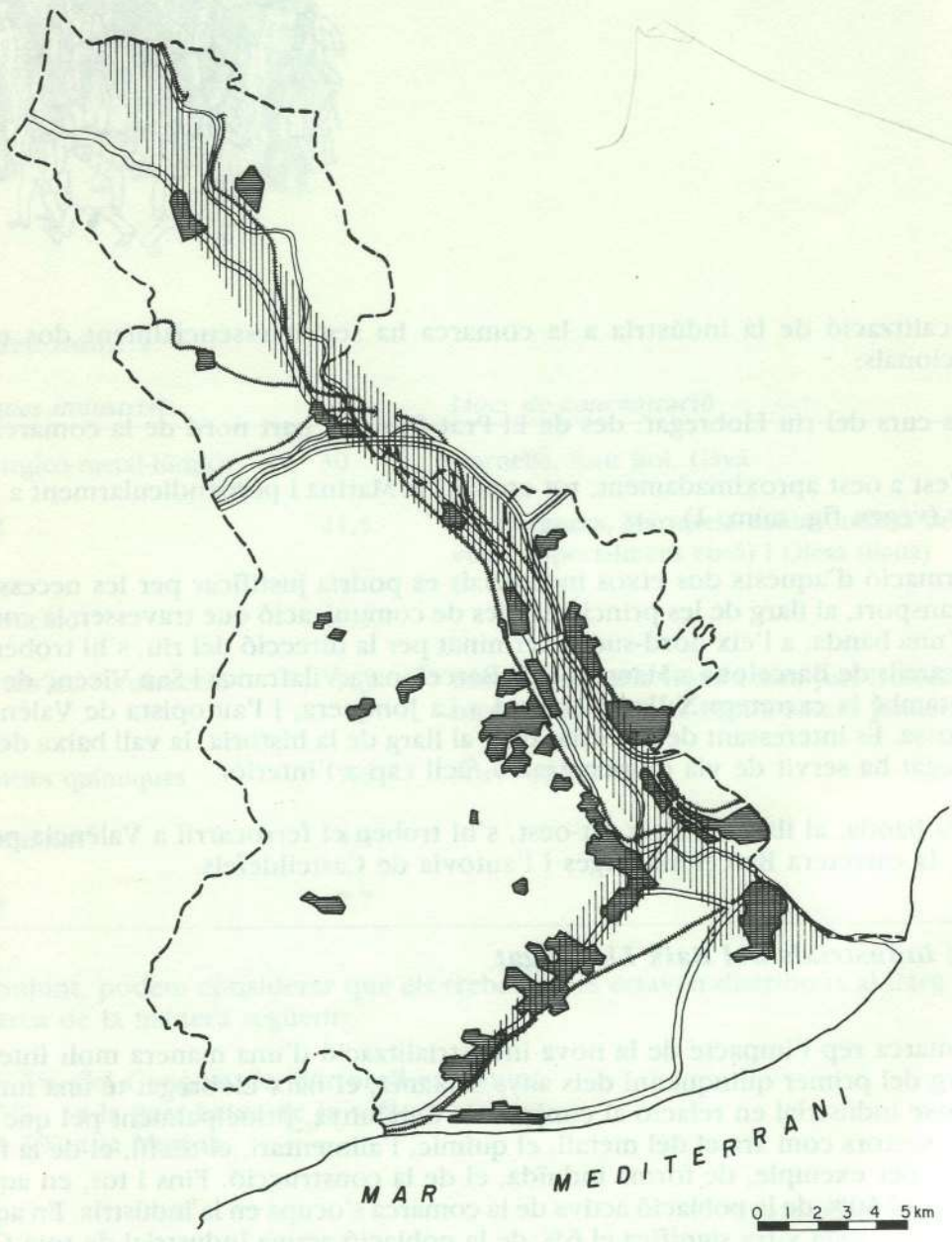
La formació d'aquests dos eixos industrials es podria justificar per les necessitats del transport, al llarg de les principals vies de comunicació que travessen la comarca. D'una banda, a l'eix nord-sud determinat per la direcció del riu, s'hi troben els ferrocarrils de Barcelona a Manresa i de Barcelona a Vilafranca i San Vicenç de Calders; també la carretera N-II, de Madrid a La Jonquera, i l'autopista de València i Saragossa. És interessant de recordar que, al llarg de la història, la vall baixa del riu Llobregat ha servit de via de penetració fàcil cap a l'interior.

D'altra banda, al llarg de l'eix est-oest, s'hi troben el ferrocarril a València per la costa, la carretera Barcelona-Sitges i l'autovia de Castelldefels.

Eixos industrials del Baix Llobregat

La comarca rep l'impacte de la nova industrialització d'una manera molt intensa. Al llarg del primer quinquenni dels anys seixanta, el Baix Llobregat té una important base industrial en relació al conjunt de Catalunya, principalment pel que fa a alguns sectors com ara el del metall, el químic, l'alimentari, el tèxtil, el de la fusta i altres, per exemple, de forma induïda, el de la construcció. Fins i tot, en aquest període, el 50% de la població activa de la comarca s'ocupa en la indústria. En aquell moment aquesta xifra significa el 6% de la població activa industrial de tota Catalunya, dins de la qual el Baix és la tercera comarca industrial, després del Barcelonès i el Vallès Occidental. Els nuclis de població que reben els nous assentaments industrials són sobretot els del delta: Cornellà, El Prat, Gavà i Viladecans.

Des del 1964 al 1972 la industrialització continua amb força i destaquen les inversions en els sectors de l'alimentació, del paper, de les arts gràfiques, químic, del metall i també el tèxtil. Ara bé, mentre que les inversions per ampliar instal·lacions ja existents es concentren a la zona del delta, les inversions per crear noves indústries es fan a la zona de Martorell, principalment en el sector químic. En aquest període,

EIXOS INDUSTRIALS DEL BAIX LLOBREGAT

ZONA D'IMPLANTACIÓ INDUSTRIAL

F.J. Muro 85

FIGURA I

la inversió que es va fer al Baix Llobregat en el sector industrial va ser el 17% del total de Catalunya en aquell mateix moment, i es van crear 12.549 llocs de treball, que representaven el 8% dels que s'havien creat a tot el Principat. Si comparem aquests percentatges amb el pes relatiu de la comarca a l'interior de Catalunya, que era del 6% l'any 1964, podrem veure que la dinàmica del creixement industrial de la comarca és superior a la mitjana del conjunt català, i d'aquest fet en podrem deduir que el caire pròpiament industrial de la comarca acaba de configurar-se. L'any 1972 la comarca ocupava gairebé el 70% de la seva població activa en el sector industrial.

2.2 BRANQUES D'OCUPACIÓ I ESTABLIMENTS INDUSTRIALS

Al Baix Llobregat es produeix un important increment en el volum mig d'ocupació per empresa: d'una mitjana de 25 treballadors l'any 1970, es passa a 36 el 1978, mitjana que supera amb molt els 19,8 del conjunt de Catalunya (Vegeu quadre núm. 2).

Quadre núm. 2. La indústria per branques d'ocupació i establiments industrials, Baix Llobregat, 1978 (1)

Branques	*Ocupació* Nombre	%	*Establiments* Nombre	%	*Volum mig dels establiments*	*% d'ocupació en establiments segons el volum* 1-9	10-49	50-499	més de 500
Alimentació	5.565	7,8	239	12,2	23,3	11,36	15,96	34	38,6
Tèxtil	6.941	9,8	94	4,8	73,8	1,50	9,95	64,5	24,1
Calçat, pell i confecció	1.583	2,2	96	4,9	16,5	10,93	37,52	51,5	—
Fusta i mobles	2.372	3,3	348	17,8	6,8	36	50,42	13,6	—
Paper i AA.GG.	4.489	6,3	105	5,4	42,7	2,70	23,26	37,6	36,4
Química i cautxú	14.353	20,2	201	10,3	71,44	2,47	11,11	56,2	30,2
Sidero-metal·lúrgica	25.016	35,2	659	33,7	38	5,22	22,09	49,1	23,6
Minerals no metàl·lics (extr. i el.)	10.196	14,3	178	9,1	57,3	3,92	13,77	32,6	49,7
Altres	645	0,9	34	1,7	19	10,08	44,34	45,6	—
Total B. Llobregat	71.160	100	1.954	100	36,4	5,71	18,58	46,5	29,2
Catalunya					19,8	11	25	55	19

(1) Revista ARREL, núm. 2, gener-abril, 1982.

Els sectors que tenen una mitjana d'ocupació per establiment més alta són: el tèxtil, amb 73,8 treballadors de mitjana, i el químic, amb 71,4. També ens cal considerar el sector del metall perquè, encara que en conjunt és a prop de la mitjana comarcal (38), ofereix grans divergències internes. Així per exemple mereixen ser destacats els subsectors de l'electrònica (amb 253), dels vehicles (amb 186) i de la maquinària elèctrica (amb 89).

El pes de la gran empresa es pot expressar en termes del volum relatiu d'ocupació que absorbeix. Pel que fa a les empreses de més de 500 treballadors, aquestes donaven feina a un 29% dels obrers industrials, mentre que a tota Catalunya només en donaven a un 19%. La localització d'aquestes empreses es concentra en bona part a Cornellà, Sant Boi, El Prat i Gavà, és a dir: a la part baixa de la comarca, tot i que la tirada més recent evidencia un desplaçament cap a la meitat nord. Aquests últims anys, la dinàmica és intensa, tant pel que fa als canvis en el volum d'ocupació (expedients de crisi, fallides, etc), com pel que fa a les tendències de localització. En el primer cas s'hi troben moltes empreses del tèxtil i del metall. Pel que fa a la localització, els factors que els anys seixanta i anteriors van afavorir la implantació d'indústries químiques, papereres i similars (disponibilitat d'aigua i de sòl), ara cada cop més actuen en sentit contrari (salinització de l'aigua al delta, encariment dels terrenys, etc). Això provoca canvis en els assentaments, no sempre orientats dins la mateixa comarca.

2.3. OCUPACIÓ DEL SÒL INDUSTRIAL URBÀ

L'ocupació del sòl industrial l'any 1969 (vegeu el quadre núm. 3) es repartia en relació directa a la proximitat a Barcelona i a ambdues vores del riu Llobregat (L'Hospitalet, El Prat, Sant Feliu, Sant Boi, Sant Vicenç dels Horts...). El cas de Gavà és relativament anòmal, perquè tot i estar més allunyat de Barcelona que altres municipis com ara Viladecans, Sant Boi, etc, té un percentatge d'ocupació més elevat. Això és degut principalment a les instal·lacions de l'empresa Roca Radiadors i a les de la Societat General d'Hules, que representaven el 68'6% del sòl total ocupat, amb una extensió de 14 hectàrees. El cas de Cornellà és una altra excepció ja que, tot i que el seu municipi és a prop de Barcelona, té un percentatge d'ocupació industrial del sòl molt per sota del que li pertocaria d'acord amb el que s'ha dit abans. Això s'explica perquè una gran part del seu terme municipal ha estat dedicat essencialment a la construcció d'habitatges (Ciutat Satèl·lit de Sant Ildefons).

Fins l'any 1974, l'ocupació del sòl industrial fonamenta el seu desenvolupament d'acord amb dues directrius essencials:

a) Ocupació progressiva del delta. Els municipis d'aquesta zona incrementen suaument el percentatge d'ocupació de llur sòl industrial, fora de El Prat que registra un creixement brusc de la seva ocupació.

b) Gran ocupació de la zona mitja de la vall. Els municipis d'aquesta zona registren uns augments molt importants en l'ocupació del sòl per a la indústria. Així, Molins de Rei, per exemple, que fins el 1969 només tenia una ocupació del 30%, passa l'any 1974 a tenir ocupat el 62% del seu sòl industrial. En el mateix període, Pallejà passa del 30 al 60%; Sant Feliu, del 64 al 88% i Santa Coloma de Cervelló, del 40 al 94%.

Les raons d'aquesta ocupació creiem que són conseqüència de la progressiva saturació dels municipis del delta, més propers a Barcelona, i al consegüent encariment dels terrenys, serveis, etc.

La crisi econòmica origina un període, 1974-1980, d'estabilització de l'ocupació del sòl industrial en els municipis del delta: Gavà incrementa la seva ocupació en un 9%; Viladecans, en un 2,2%; Cornellà, en un 3,5%; tot i que El Prat, per causa de la seva gran extensió i de la seva òptima situació respecte de Barcelona, ho fa en un 19%.

L'ocupació industrial es manifesta lleugerament superior a la part mitja de la vall: Molins de Rei, 16%; Pallejà, 15%; Sant Feliu, 11%; Santa Coloma de Cervelló, 7,8%. Només Sant Joan Despí té una ocupació del 46%.

Quadre núm. 3. Ocupació absoluta relativa del sòl industrial urbà.

	1969		*1974*		*1980*		*Total Zonificat*
Població	*Hectàrees*	*%*	*Hectàrees*	*%*	*Hectàrees*	*%*	*Hectàrees*
Abrera							
Cornellà	50,24	40	15,07	12	4,4	3,5	125,6
El Papiol	6	—	4	—	1,8	—	—
El Prat	50,8	57	21	23	17	19	182,23
Esparreguera	14	68	4,5	22	2	9	350
Gavà	14	68	4,5	22	2	9	350
Martorell							
Molins de Rei	7,6	30	7,85	32	4	16	27,3
Olesa de Montserrat							
Pallejà	10,5	30	10,5	30	5,25	15	32,85
Sant Andreu de la Barca							
Sant Boi	57	50	12	11	10,7	9,3	155,6
Sant Feliu	28,25	64	10,58	24	4,84	11	70,5
Sant Joan Despí	11,54	29	10	25	18,46	46	57,5
Sant Vicenç dels Horts	—	52	—	12	—	—	—
Santa Coloma de C.	5,6	40	7,6	54	1,1	7,8	22,4
Viladecans	28,42	45	2,3	4	1,4	2,2	62,7
Esplugues	10,78	—	2,47	—	0,64	—	15,4
L'Hospitalet	77,59	—	27,11	—	9,41		190,2
Sant Just Desvern	8,5	33	8	31	8,9	34,5	47

FINS 1969

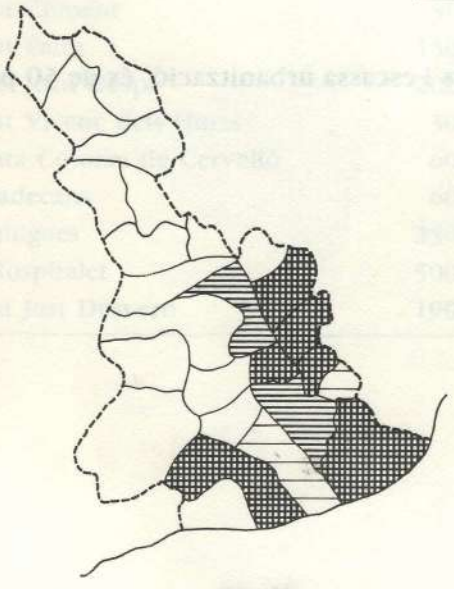
FIGURA 2

FINS 1974

FIGURA 3

0 5 10 km

FINS 1980

FIGURA 4

SENSE OCUPACIÓ DEL SÒL URBÀ INDUSTRIAL

FINS A 35%

DE 36% A 45%

DE 46% A 55%

DE 56% A 65%

DE 66% A 75%

MÉS DE 76%

F.J. Muro 85

OCUPACIÓ DEL SÒL INDUSTRIAL URBÀ

2.4. PREU DEL SÒL INDUSTRIAL URBÀ

El preu del sòl és un indicador resumit de les característiques, de la demanda i de les expectatives del canvi futur. En la determinació del preu hi juga un paper important el preu de l'ús que cada tipus de sòl pugui tenir, al costat de la seva situació, urbanització i edificabilitat.

Hi ha disparitat de preus de les ofertes, fins i tot en un mateix municipi. L'explicació d'això cal buscar-la en el tipus de promocions existents, ja que en la majoria dels casos es tracta d'un sòl qualificat però no parcel·lat i, per tant, sense una iniciativa única de promoció. La conseqüència d'aquestes característiques és una urbanització deficient, que es va completant a mesura que es van ocupant les parcel·les.

Els preus del sòl industrial al Baix Llobregat són inversament proporcionals a les distàncies a Barcelona, relació que es pot endevinar al mapa núm. 5 i al quadre núm. 4, tant pel que fa a l'eix del marge esquerre del curs baix del Llobregat, com a l'eix Sant Boi-Castelldefels.

El preu mínim, amb sòl aprovat, carrers oberts i escassa urbanització, és de 50 pessetes el pam quadrat aproximadament.

Quadre núm. 4. Preu del sòl urbà industrial, el 1980

Municipi	*Pessetes/pam quadrat*
Abrera	80-90
Castelldefels	50-100
Cornellà	280
El Papiol	100-150
El Prat	300-400
Gavà	60-140
Martorell	90-160
Molins de Rei	150
Pallejà	100-150
Sant Boi	170-180
Sant Climent	50-100
Sant Feliu	150-200
Sant Joan Despí	200-250
Sant Vicenç dels Horts	50-100
Santa Coloma de Cervelló	60-140
Viladecans	60-140
Esplugues	250-300
L'Hospitalet	500-350
Sant Just Desvern	190-220

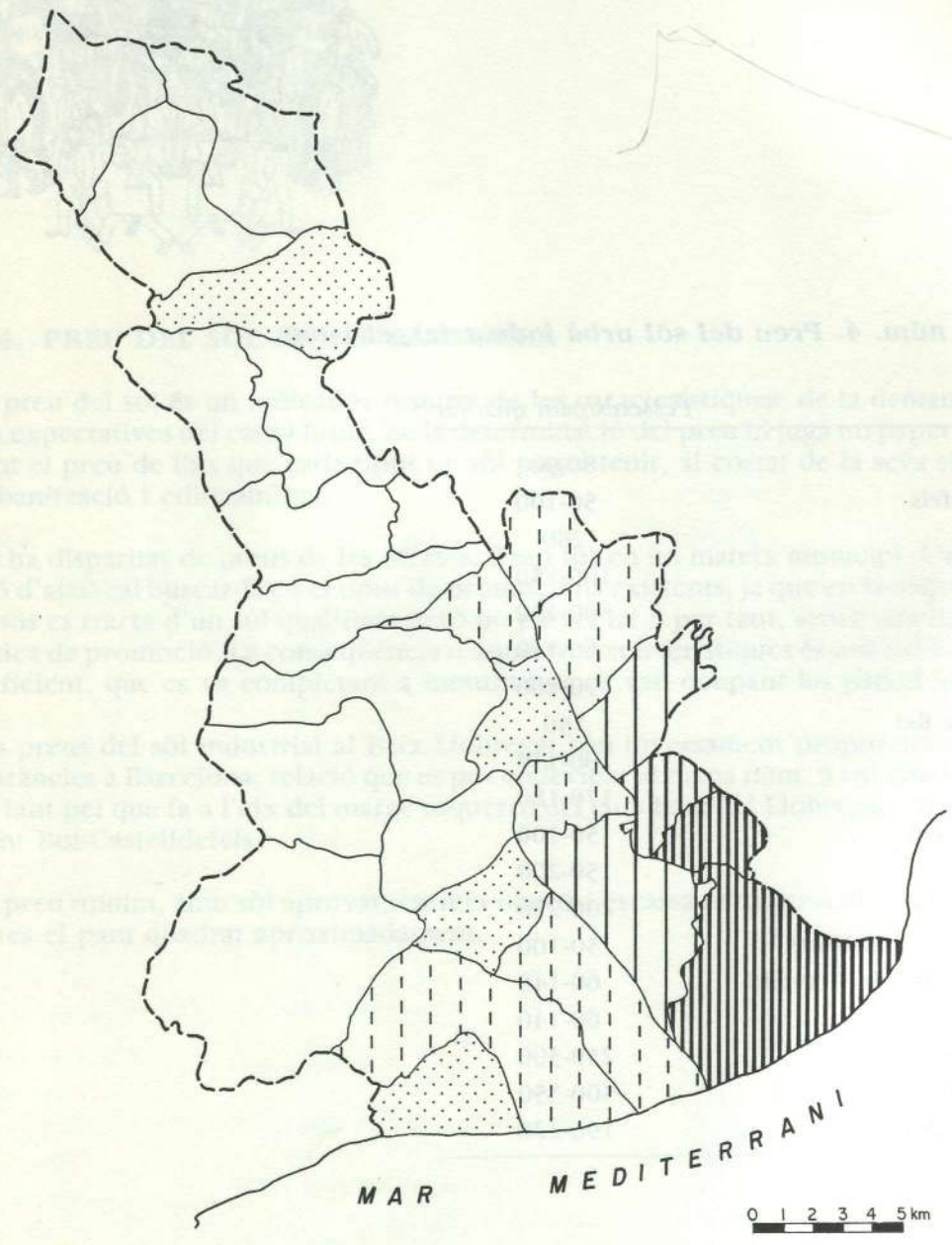
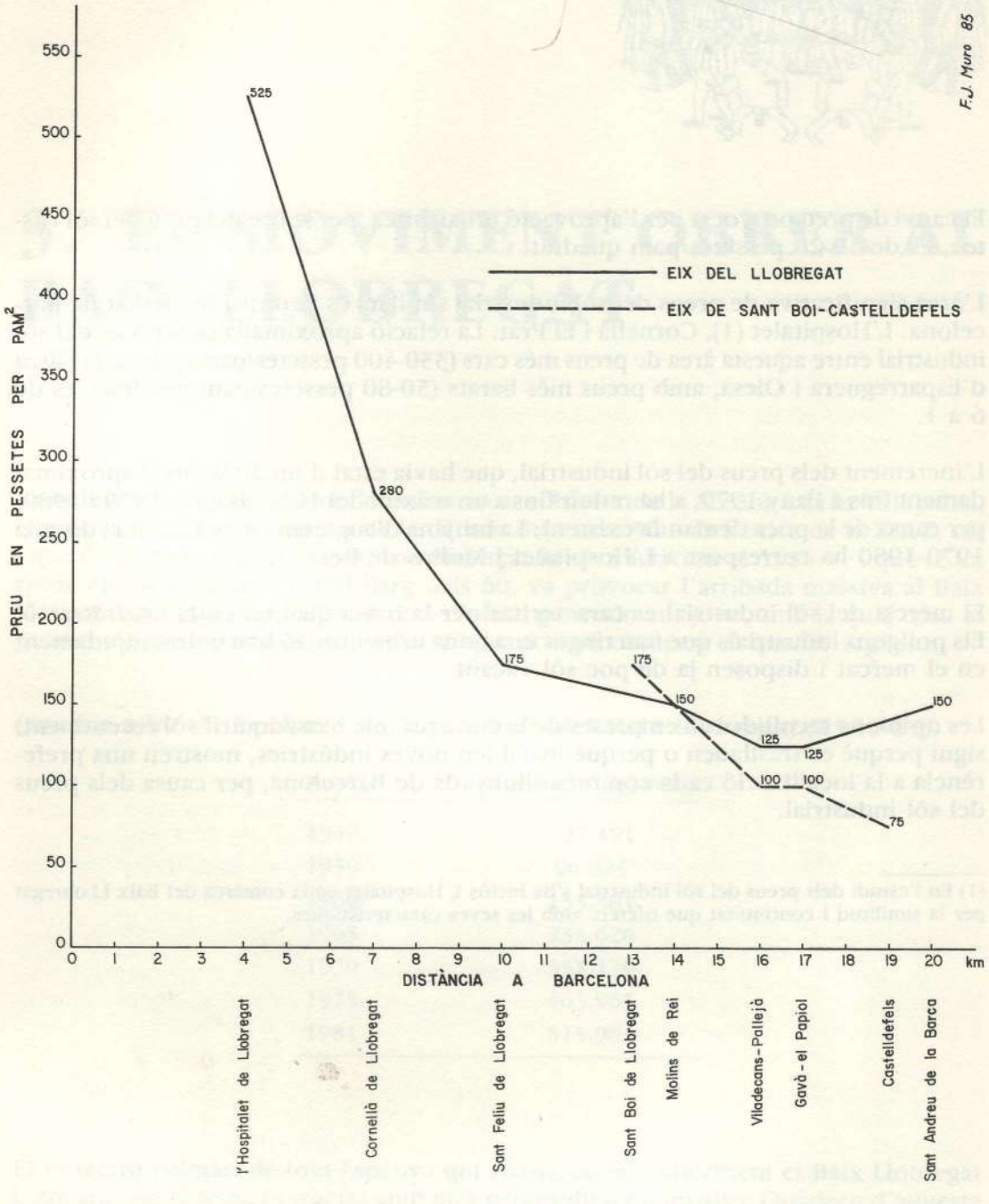

MAR
MEDITERRANI
0 1 2 3 4 5 km
PREU DEL SÒL INDUSTRIAL URBÀ
MUNICIPIS SENSE QUALIFICACIÓ DEL SÒL URBÀ INDUSTRIAL
DE 50 A 100 PTES./PAM²
DE 100 A 150 PTES./PAM²
DE 150 A 200 PTES./PAM²
DE 200 A 250 PTES./PAM²
MÉS DE 250 PTES./PAM²
F.J. Muro 85

FIGURA 5

PREU DEL SÒL INDUSTRIAL SEGONS DISTÀNCIES A BARCELONA

GRÀFIC I

El canvi de preu provocat per l'aprovació urbanística, per sobre del preu del sòl rústec, és de 10-20 pessetes/pam quadrat.

L'àrea significativa de preus del sòl industrial similars és l'entorn immediat de Barcelona: L'Hospitalet (1), Cornellà i El Prat. La relació aproximada dels preus del sòl industrial entre aquesta àrea de preus més cars (350-400 pessetes/pam quadrat) i l'àrea d'Esparreguera i Olesa, amb preus més barats (50-80 pessetes/pam quadrat), és de 6 a 1.

L'increment dels preus del sòl industrial, que havia estat d'un 20% anyal aproximadament fins a l'any 1977, s'ha reduït fins a un màxim del 10% els anys 1979 i 1980, per causa de la poca demanda existent. La mitjana d'augments més alta en la dècada 1970-1980 ha correspost a L'Hospitalet i Molins de Rei.

El mercat del sòl industrial es caracteritza per la baixa qualitat de la urbanització. Els polígons industrials que han tingut una bona urbanització han entrat ràpidament en el mercat i disposen ja de poc sòl vacant.

Les opinions recollides en empreses de la comarca que han adquirit sòl recentment, sigui perquè es traslladen o perquè instal·len noves indústries, mostren una preferència a la localització cada cop més allunyada de Barcelona, per causa dels preus del sòl industrial.

(1) En l'estudi dels preus del sòl industrial s'ha inclòs L'Hospitalet en la comarca del Baix LLobregat per la similitud i continuïtat que ofereix amb les seves característiques.

3. EL MOVIMENT OBRER AL BAIX LLOBREGAT

La industrialització creixent de la comarca, sobretot de la Marina i de la Vall baixa, que es va iniciar cap a meitat de la dècada dels anys 50 —la fàbrica de la SEAT, tot i que és ubicada al Barcelonès, va començar la seva activitat el 1955—, i que té un ritme elevat i creixent tot al llarg dels 60, va provocar l'arribada massiva al Baix Llobregat de grans quantitats de mà d'obra, generalment jove, amb la qual cosa es produí el fort increment de població que podem observar al quadre següent:

Quadre núm. 5. Evolució de la població del Baix Llobregat (1940-81).

Anys	*Nombre d'habitants*
1940	87.191
1950	96.625
1960	155.361
1965	235.626
1970	351.179
1975	463.965
1981	515.983

És el sector primari de tota Espanya qui abasta demogràficament el Baix Llobregat i, encara que el tema és tractat amb més profunditat en un altre Quadern d'aquesta sèrie, cal fer notar aquí la influència que aquest «èxode rural» ha arribat a tenir en la configuració d'una població treballadora i el caràcter propi que imprimeix aquell origen al moviment obrer de la comarca durant aquest període.

3.1. ORGANITZACIÓ DEL MOVIMENT OBRER A PARTIR DE 1960

Qualsevol al·lusió, per minsa que sigui, a l'organització del moviment obrer té com a referència les reivindicacions de millores en les condicions del treball, en els sous i en els aspectes socials.

Cap a 1958, a la Siemens de Cornellà, s'hi produeix un boicot a les hores extraordinàries, amb la finalitat d'aconseguir un augment dels sous amb una jornada normal. La lluita va ser iniciada per alguns jurats d'empresa sortits de les eleccions sindicals de 1956, i que s'havien introduït en el sindicat vertical, procurant actuar-hi com un tascó. L'objectiu previst no s'assolí, i quatre treballadors del jurat d'empresa van ser acomiadats per la seva oposició a la signatura del conveni; els treballadors, però, van adquirir la consciència que calia una lluita reivindicativa per obtenir qualsevol tipus de millora.

Aquest és un precedent important que s'havia de tenir en compte quan es va arribar a la primera vaga important de la comarca: la de la mateixa Siemens, el 1962, organitzada bàsicament perquè els sous havien quedat molt baixos com a conseqüència de les puges de preus derivades del Pla d'Estabilització de 1959.

La dinàmica que se seguia al principi era aquesta: els obrers més convençuts de la necessitat de plantejar reivindicacions s'encarregaven de formar comissions de treballadors per oposar-se a les accions que duia a terme el comitè d'empresa. Al començament s'anomenaren Comissions d'Oposició Sindical (oposició al sindicat únic i vertical, és clar), però més tard van ser el germen de les Comissions Obreres a la comarca, que en aquell moment estigueren formades per militants obrers dels PSUC, per obrers del camp d'Andalusia, per sindicalistes de l'emigració i per un contingent no gens menyspreable de la Germandat d'Obrers d'Acció Catòlica (HOAC). La influència de les Comissions Obreres va ser determinant per a l'estructuració d'un moviment obrer al Baix Llobregat.

El primer conflicte d'una certa importància protagonitzat pels obrers del Baix Llobregat va ser la vaga de Siemens, el setembre de 1962. L'objectiu essencial d'aquesta vaga va ser una reivindicació de caire econòmic, que s'assolí del tot. L'empresa, però, va acomiadar 42 treballadors que s'havien destacat en la direcció del moviment. Aquesta lluita va ser com una fita que va servir de referència als treballadors de la comarca, que sempre en endavant faran al·lusió a la combativitat dels metal·lúrgics de Cornellà.

Dels conflictes que es produïren entre 1962 i 1965 hi ha poques referències quant a la seva amplitud, les seves repercussions i la resposta obrera. En aquesta època se signaren molts convenis col·lectius a empreses importants del Baix, com ara a «Montesa», «Matacás», «La Seda de Barcelona», «Papelera Española», etc, emparats en la Llei de Convenis Col·lectius de 1958. Aquests convenis van servir com a pretext per celebrar les primeres assemblees i per organitzar-se de cara a les eleccions sindicals de 1966, en les quals Comissions Obreres va defensar ja obertament la conveniència d'utilitzar el Sindicat Vertical com a plataforma, amb la idea que el moviment obrer se'n servís unitàriament per potenciar les seves lluites reivindicatives i polítiques a la comarca.

Les assemblees són la forma mínima d'organització d'un moviment al qual li és imposada la divisió des de diferents instàncies. Al començament les assemblees eren purament informatives. A partir de 1966, la consulta i la decisió seran norma corrent en el seu desenrotllament. A poc a poc, aquestes assemblees clandestines, periòdiques i constants que s'anaven celebrant en alguns llocs de la comarca (parròquia de St. Jaume, al barri de l'Almeda de Cornellà), protagonitzades per les Comissions Obreres, preparen les eleccions sindicals de 1966, en les quals molts militants van ocupar càrrecs sindicals i, des d'aquests llocs van començar la tasca de fer conèixer a la base treballadora els avantprojectes dels convenis col·lectius, abans de la signatura, fent-ne córrer còpies clandestinament. Immediatament sorgeixen plataformes reivindicatives i alternatives als convenis d'empreses, butlletins informatius que fan conèixer l'actualitat de cada fàbrica i, a la seu del sindicat únic, s'hi comença a reunir un nombre de treballadors superior al dels estrictes càrrecs sindicals.

Els primers expedients de crisi a la comarca van ser els que va presentar l'empresa «Matacás» de Sant Feliu de Llobregat, que es dedicava a la producció de motors i que havia anat presentant successius expedients, des d'abril de 1967 fins a finals de 1968, sense èxit; i el que va presentar «Rockwell-Cerdans» de Gavà, una empresa que es dedicava a la producció de telers i que comptava amb un important capital americà.

En el cas de l'empresa «Matacás», la raó de fons que es va fer servir per presentar els successius expedients de crisi fou la modificació en l'estructura productiva de l'empresa per fer front a les necessitats del mercat, com a conseqüència de la forta competència. Hi degué jugar un paper important l'INI, el qual, a través dels interessos que ENASA (empresa de camions) tenia a SABA (la qual a l'ensems tenia accions a Matacás), va influir en la consolidació de l'expedient.

L'empresa «Rockwell-Cerdans» raonà la sol·licitud de tancament total amb la manca de liquidesa immediata i amb la baixa qualitat de la producció, que li dificultava l'accés al mercat exterior. Com que els caps intermedis i els tècnics també quedaven afectats per l'expedient, van donar suport a tot el col·lectiu i van elaborar un informe que contradeia les raons de l'empresa.

Malgrat la conscienciació dels treballadors, de les constants assemblees, dels intents de coordinació obrera a la comarca i d'algunes referències en determinats mitjans de comunicació de Barcelona, les empreses van tirar endavant els seus expedients, la primera rescindint contractes a un elevat nombre de treballadors, i «Rockwell-Cerdans» tancant a finals de gener de 1969, fet que produí la primera vaga coordinada de la comarca.

3.2. CAP A LES VAGUES GENERALS

Des de començaments de 1969 les vagues reivindicatives es veieren frenades com a conseqüència de l'estat d'excepció del 24 de gener. No obstant això, la incidència dels casos «Matacás» i «Rockwell-Cerdans» havia creat la idea de la coordinació d'un moviment obrer comarcal, preludi de tota una sèrie de lluites que s'esdevindran durant els primers anys de la dècada dels 70 (solidaritat amb SEAT: aturades a Siemens, Clàusor, Roca, Fergat...; vaga de Roca Radiadores; lluites de Elsa, Pirelli —per la discussió del conveni—, Fenixbron i Norma Galindo, amenaçades amb expedients de crisi; mobilització per la canalització del Llobregat a partir del pont entre Sant Boi i Cornellà; conflictes de Tornillería Mata, Corberó, Papelera Española, Exin...) i que desembocaran en les vagues generals de juliol del 74 a gener del 76.

La primera vaga general que es va dur a terme al Baix Llobregat tingué lloc els primers dies de juliol de 1974 i va servir per donar suport als conflictes particulars que mantenien els treballadors de Elsa de Cornellà, de la branca del vidre, i Solvay, de la branca de la química, a Martorell. Aquesta primera vaga general representa un nou concepte en la forma de lluita obrera que s'escaigué en la conjuntura del canvi de règim i que es va plasmar en aspectes com ara la propaganda obrera, la presència en els mitjans informatius, un nou estil d'assemblees, etc. Va significar un desbloquejament del moviment obrer, que havia quedat estancat en els darrers anys.

El segon semestre de 1974 es va caracteritzar per un malestar generalitzat de les classes treballadores, com a conseqüència de la política econòmica desenrotllada pel govern: augment excessiu dels preus de consum, limitació dels sous, escassa o nul·la iniciativa de rellançament industrial, així com la coneguda evasió de capitals. Aquesta situació va portar a un treball de base al si d'associacions de veïns, centres socials i fins i tot de centres sindicals. El dia 28 de novembre, en una assemblea comarcal oberta i celebrada a la Casa Sindical de Cornellà, mig miler d'enllaços sindicals, redacten i distribueixen un acord, en el qual, entre altres coses, es diu textualment això:

— *«No estamos de acuerdo con la forma en que se obtienen los porcentajes del aumento del coste de la vida ya que, según se saca en estos datos, los resultados son completamente falseados, por lo que proponemos que para conseguir dichos índices habría de tenerse en cuenta:*
a) Los incrementos reales de los precios que se produzcan en los artículos de mayor consumo de los trabajadores, principalmente los componentes de la cesta de la compra.
b) Igualmente estos índices deberían sacarse por provincias, pues creemos que los aumentos producidos en Barcelona son siempre muy superiores a los que se nos confiesa a escala nacional.

— *Igualmente protestamos una vez más por las deducciones que se nos hacen a los trabajadores por el IRTP, pues las 140.000 pesetas que recientemente se han declarado exentas están muy por debajo de las 250.000 que venimos reivindicando constantemente en la mayoría de las UTT y creemos que lo que de verdad se impone en nuestro país es que se efectúe con toda urgencia una verdadera reforma fiscal, única forma de que los impuestos los tenga que pagar quien verdaderamente pueda pagarlos.*

— *Como consecuencia de los anteriormente expuesto, convocamos un paro generalizado de 24 horas para el jueves día 5 de diciembre» (1).*

---

(1) Botella, J. i Riera, I. «El Baix Llobregat. 15 años de luchas obreras», pàgines 131-132.

Des del goven civil es va donar un caire polític a la convocatòria i per això van ser detingudes, durant la matinada del 3 al 4 de setembre, 24 persones —que van ser alliberades al cap de 19 dies, sense cap càrrec— acusades de pertànyer al PSUC i de promoure la vaga general a la comarca. La resposta fou immediata: a la protesta per la carestia econòmica s'hi va afegir la protesta per les detencions dels dirigents obrers i aquell mateix dia 4 s'iniciaren aturades en algunes fàbriques. El dia 5 la vaga va ser gairebé general i va continuar els dies 6 i 7.

El fantasma de l'atur, a més a més, continuava amenaçant els treballadors de la comarca, perquè els efectes de la crisi econòmica començaven a fer-se notar. La consciència de lluita contra els expedients de crisi, així com les reivindicacions democràtiques esdevindrien els punts en què se centraria l'atenció del moviment obrer el 1975.

Tant pel seu contingut, pel moment en què s'elabora, com per la seva amplitud a tot el Baix Llobregat, creiem que és important de transcriure íntegrament el document que, en favor d'una convivència pacífica, va ser redactat després de les execucions de membres d'ETA i del FRAP.

«Contra el caos existente: por la paz democrática.

Reunidos diversos cargos sindicales de distintos ramos y localidades del Baix Llobregat durante la primera semana de octubre, hemos acordado exponer al conjunto de nuestros compañeros y a la opinión pública lo siguiente:

1) Condenamos el terrorismo como método y como actitud para defender cualquier tipo de intereses y, en particular, cuando se atenta contra la vida humana.

2) Debemos especificar, no obstante:

a) Cuando el terrorismo se manifiesta de forma habitual en una sociedad, está históricamente demostrado que no se puede atribuir a la «locura de determinados individuos», sino que hay que buscar unas raíces sociales. En nuestro país, la falta de cauces adecuados para que la opinión del pueblo pueda ser escuchada es el elemento fundamental que crea y posibilita actitudes extremas.

b) Si manifestamos nuestra repulsa contra el terrorismo de extrema izquierda, no callamos tampoco la indignación contra el terrorismo de ultraderecha: el domingo día 5 de octubre, Ignacio Echave, de 39 años, moría tiroteado en el bar de su propiedad cerca de Mondragón. Su único delito era ser hermano de un ex-dirigente de ETA. En Barcelona, varios sardanistas fueron atacados con porras en la plaza de San Jaime; la semana pasada Marc Palmés y Magda Oranich, abogados que defendieron a «Txiqui» en el Consejo de Guerra, fueron brutalmente apaleados junto a un sacerdote que celebró un funeral por el alma de los ejecutados; Vía Véneto, un céntrico restaurante barcelonés, fue atacado por el grupo GAS, de matiz ultraderechista, causando daños por valor de 10 millones de pesetas; en ete caso el motivo parece ser el nombre extranjero de dicho establecimiento...

3) Ante esta escalada de violencia, tanto de un signo como de otro, los que están al frente del país sólo han escuchado las voces de los que, recurriendo a reminiscencias del pasado, acentúan la tensión y la incertidumbre: las cinco ejecuciones del sábado 27 de septiembre, la concentración de la Plaza de Oriente, no han ayudado a crear la calma, sino a encrespar los ánimos hasta límites peligrosos.

4) Esta situación, junto a la congelación de las negociaciones con el Mercado Común, las acciones de solidaridad de los pueblos de Europa con el pueblo español, la repulsa internacional a raíz de las cinco ejecuciones y por la forma en que se desarrollaron los juicios, está agravando día a día la crisis económica, la fuga de capitales está a la orden del día y nadie se atreve a intervenir. Creemos importante reproducir un párrafo de la intervención del profesor Ramón Tamames en la VI Semana Económica Internacional: «Hay que resolver el problema de la grave desconfianza en el futuro y, por tanto, hay que saber si aquí habrá una involución política o se irá a la democracia».

5) Las perspectivas del mundo del trabajo son, pues:

a) Enormes dificultades para conseguir unos Convenios Colectivos justos, que garanticen un salario digno frente a la carestía de vida.

b) Aumento progresivo del paro y de los expedientes de crisis.

c) Restricciones en el ámbito sindical para defender nuestros derechos: las enormes dificultades que estamos atravesando en la segunda fase de las elecciones, las obstaculizaciones para realizar asambleas, pues si éstas se intentan llevar a cabo, son frecuentemente suspendidas por la autoridad gubernativa...

6) No nos podemos engañar. Hoy, el defender un salario digno, el puesto de trabajo y la aspiración de un sindicato auténticamente obrero es imposible de conseguir en el marco en que nos encontramos.

Por ello, y como mejor medio para evitar el caos y de garantizar la Paz en el país, no la paz del silencio sino la paz y convivencia democráticas, PROPONEMOS COMO UNICA SOLUCION LA MARCHA CONJUNTA DE LOS TRABAJADORES Y DE LA INMENSA MAYORIA DE LA SOCIEDAD ESPAÑOLA, INCLUIDOS AMPLIOS SECTORES DE LA PATRONAL, HACIA UN FUTURO DEMOCRATICO.

Os rogamos que expongáis este documento en Asambleas en todas las fábricas, para poder recoger la opinión de los trabajadores de nuestra comarca; creemos imprescindible el hacer partícipes de este documento al empresariado y a todos los sectores sociales a que podamos llegar, pues en la tarea de conseguir un Cambio de signo Democrático no estamos solamente interesados los trabajadores, sino que es tarea que incumbe a la inmensa mayoría de ciudadanos españoles.

Cornellá, a 6 de octubre de 1975» (1).

Tota aquesta problemàtica, juntament amb la solidaritat amb el greu conflicte de Laforsa (els treballadors hi van fer una vaga de tres mesos i mig), desembocarà en la tercera vaga general, que va ser la més important de la comarca i que s'esdevingué del 19 al 29 de gener de 1976.

A l'hora d'analitzar aquesta tercera vaga general, cal tenir presents diversos conceptes que havien anat madurant durant aquest període, com a fruit de quinze anys de lluites obreres a la comarca:

— Primerament, les eleccions sindicals de 1975 havien suposat l'ocupació del sindicat i la ruptura del sindicalisme vertical.

---

(1) Obra citada, pàgines 170-171-172.

— El decret-llei antiterrorista de l'any 75 havia frenat les activitats obreres, perquè qualsevol acte de lluita obrera era considerat com a lluita terrorista.

— La solidaritat popular fou un element important a l'hora de fer front als problemes obrers (la recol·lecció de diners, organitzada i comptabilitzada, ajudava a mantenir el conflicte).

— L'important paper jugat per la Intersindical, institució coordinadora a nivell comarcal, que va saber conjugar la representativitat obrera i la ruptura amb les institucions verticals, sempre des d'un marc unitari i democràtic.

3.3. CRONOLOGIA

1960 Neix clandestinament USO (Unió Sindical Obrera).

1962 Vagues obreres a Barcelona, Sabadell, Terrassa, Cornellà, Mataró, Vilanova, Manlleu, Montcada, El Prat, Sallent, Súria, etc.

1963 Eleccions sindicals. Són aprofitades per alguns enllaços representants d'esquerres.

1964 Formació de la primera comissió central de tot Catalunya del neixent moviment de Comissions Obreres, a la parròquia de Sant Miquel de Cornellà, amb l'assistència de 40 sindicalistes (octubre). El 20 de novembre hi ha la primera assemblea de les Comissions Obreres a Sant Medir de Barcelona.

1965 Primer acte públic de Comissions Obreres: concentració davant l'edifici de Correus de Barcelona i manifestació fins a la seu del Sindicat (23 de febrer).

1966 Comissions Obreres és partidària de presentar candidatures a les eleccions sindicals i hi ocupa molts càrrecs.

1967 Les Comissions Obreres són declarades il·legals.
Detenció d'un grup de treballadors a la parròquia del barri Almeda de Cornellà, mentre preparaven la manifestació del 1er de maig.
Expedient de crisi a «Rockwell-Cerdans».
Primera aturada coordinada a la comarca.

1968 Any conflictiu. Manifestacions al barri de Sant Ildefons a Cornellà i a Gavà. Expedient de crisi a «Matacás» de Sant Feliu. Suspensió temporal de 61 dels 350 treballadors (abril) i rescissió de contracte a 77 (desembre). Atur de solidaritat a 37 empreses.

1969 Fraga decreta l'estat d'excepció (24 de gener). Moltes detencions i canvis de domicili.
Conflictes a Camy (filial de Nestlé), a Viladecans.

1970 Acte per l'amnistia a la parròquia de Sant Ildefons a Cornellà (abril).
Manifestació dels treballadors de SEAT.
Començament del Consell de Guerra de Burgos (ETA). Assemblees i manifestacions (desembre).

1971 És editat un butlletí comarcal de les Comissions Obreres del Baix Llobregat.
Discussió i enfrontaments sobre la conveniència de participar o no a les eleccions sindicals (juliol).
Apareix «Prensa Obrera», òrgan de les comissions de barris i fàbriques del Baix Llobregat, darrere del qual hi ha l'organització comunista Bandera Roja.
És editada la «Plataforma de Comisiones Obreras».
Expedient de crisi a Pirelli-Wamba de Cornellà (setembre). Mobilitzacions.
Manifestacions de solidaritat amb SEAT en diverses poblacions.
Aturades en diverses empreses.
Concentració de 3.000 treballadors al pati de Roca Radiadores de Gavà, a rel de cinc acomiadaments (2 de novembre).

1972 Vagues generalitzades al Baix Llobregat (gener, febrer, març): Laforsa, Elsa, Pirelli, Fergat, Norma Galindo, Fenixbron, Siemens, Tuperin, Mata, Plásmica, Cláusor, Matacás, La Seda...
Concentració a Cornellà, dispersada per la policia (15 de febrer).
Gran conflicte a Fenixbron de Sant Joan Despí.
Mobilitzacions per la canalització del Llobregat.

1973 Neixen les Comunitats Cristianes de Base i s'inicia el moviment de Cristians pel Socialisme.
Conflictes a Tornillería Mata de Cornellà.
Acomiadaments a Corberó.

Expedient de Crisi a Fama. Tancada d'un centenar de treballadors a la parròquia de Sant Miquel de Cornellà.
Un mort en els enfrontaments pel conflicte de la Tèrmica del Besòs.
Mobilitzacions en els funerals.
Vaga a La Papelera Española de El Prat (maig).
Vaga a Exin (setembre).
Conflictes a La Seda de Barcelona i Terlenka de El Prat; manifestacions de 1.500, 2.000 i 3.000 persones i concentracions a la parròquia i al sindicat.

1974 Vaga generalitzada al Baix Llobregat en solidaritat amb Elsa i Solvay, de Cornellà i Martorell respectivament (juliol).
Vaga generalitzada per la carestia de la vida (5-6-7 de desembre); detenció prèvia de 24 persones de tota la comarca.

1975 Vaga a la SEAT contra un pla de reestructuració (gener).
Manifestacions diverses en els funerals que se celebren en algunes parròquies pels cinc executats (setembre).

4. LA CRISI INDUSTRIAL I L'ATUR

4.1. CAUSES DE LA CRISI

La crisi industrial del Baix Llobregat s'emmarca dins la crisi econòmica general que, a nivell mundial, va tenir l'origen en la brusca pujada de preus dels hidrocarburs a finals de 1973 i, conseqüentment, de l'energia en general. A finals d'aquell any es produí la guerra entre Israel i els àrabs. Els països àrabs, productors de petroli, com a mesura de repressió envers els països industrialitzats, l'*èlite* dels quals havia donat suport a Israel durant el conflicte, apujaren fortament el preu del petroli. Aquest fet provocà una crisi general de l'energia, que es va manifestar més ostensiblement a les zones d'alt índex industrial. El Baix Llobregat és una d'aquestes zones. A més a més, havia experimentat el seu creixement econòmic durant l'etapa immediatament anterior (1964-1972). Per tant, els seus efectes s'hi fan notar amb més claredat.

Cal destacar que les inversions industrials fetes a la comarca representaven, durant el període 1964-1972, el 17% del total de Catalunya i, en canvi, entre 1973 i 1980, van disminuir al 10%.

4.2. LA CRISI PER BRANQUES D'ACTIVITAT INDUSTRIAL

Durant l'època d'expansió prèvia a la crisi de 1974, es crearen determinades indústries per satisfer necessitats a curt termini, pròpies dels moments de creixement. aquest és el cas, per exemple, dels sectors de la Construcció i del Metall, especialment el primer, per dues raons: d'una banda per satisfer les necessitats d'habitatge de la població activa ocupada dins la comarca i, d'altra banda, per les necessitats de residència també de la població que treballa en un Barcelonès saturat i en el qual es fa difícil la compra d'habitatge, per causa dels elevats preus de l'oferta i el baix nivell adquisitiu de la població que en fa la demanda.

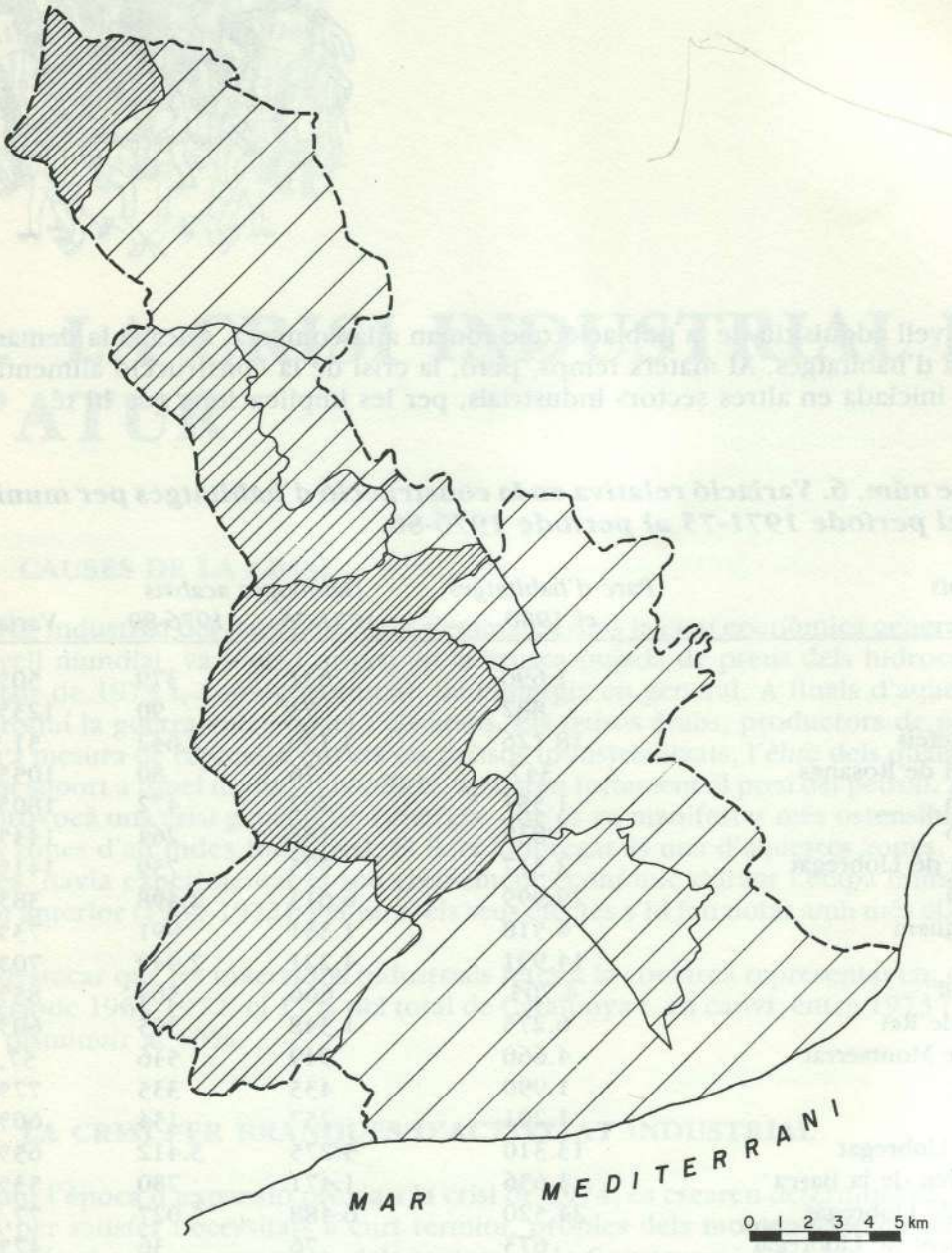
Quan comença la crisi, aquestes indústries dedicades a satisfer necessitats a curt termini són les primeres que se suprimeixen. En el cas de la Construcció aquest fenomen es manifesta d'una forma molt clara: a mesura que minva la immigració i dava-

lla el nivell adquisitiu de la població que roman a la comarca, s'acaba la demanda massiva d'habitatges. Al mateix temps, però, la crisi de la construcció alimenta la crisi ja iniciada en altres sectors industrials, per les implicacions que hi té.

Quadre núm. 6. Variació relativa en la construcció d'habitatges per municipis, del període 1971-75 al període 1976-80.

Municipis	*Parc d'habitatges el 1980*	*Habitatges acabats 1971-75*	*1976-80*	*Variació*
Abrera	1.696	631	379	50%
Begues	882	73	90	123%
Castelldefels	18.126	5.130	2.642	51,5%
Castellví de Rosanes	347	76	80	105%
Cervelló	1.551	262	472	180%
Collbató	835	183	264	144%
Corbera de Llobregat	2.317	525	739	141%
Cornellà	29.999	6.613	2.498	38%
Esparreguera	4.518	1.351	991	73%
Gavà	14.991	4.221	2.949	70%
Martorell	4.705	666	564	85%
Molins de Rei	6.275	1.348	305	60%
Olesa de Montserrat	4.660	949	546	57,5*
Pallejà	1.990	435	335	77%
Papiol	1.201	257	154	60%
Prat de Llobregat	13.310	5.275	3.412	65%
St. Andreu de la Barca	3.636	1.471	780	53%
St. Boi de Llobregat	24.520	6.488	5.027	77,5%
St. Climent de Llobregat	673	76	36	47%
St. Esteve Sesrovires	995	211	262	124%
St. Feliu de Llobregat	12.112	4.054	1.693	42%
St. Joan Despí	7.573	2.478	729	29%
St. Vicenç dels Horts	6.942	1.510	734	49%
St. Coloma de Cervelló	1.192	332	200	60%
Torrelles	960	190	339	178%
Vallirana	2.398	559	789	141%
Viladecans	13.789	4.805	2.233	46%
TOTAL	187.414	50.169	29.797	59%

VARIACIÓ RELATIVA EN LA CONSTRUCCIÓ D'HABITATGES PER MUNICIPIS DEL PERÍODE 1971-1975 AL PERÍODE 1976-1980

MENYS DEL 75 %

DE 75 % A 100 %

DE 101 % A 125 %

MÉS DE 125 %

F.J. Muro 85

FIGURA 6

Segons les dades del quadre n.º 6, la variació en la construcció d'habitatges entre els períodes 1971-75 (la crisi encara no es manifesta) i 1976-80 demostra com aquells municipis que havien tingut una elevada implantació industrial i en els quals s'hi havia registrat un elevat índex de construcció d'habitatges (Cornellà, Gavà, Molins de Rei, El Prat, Sant Andreu de la Barca, Sant Joan Despí, Viladecans...) experimenten, en el període següent, una davallada considerable en relació a l'anterior. En canvi municipis com ara Begues, Cervelló, Collbató, Torrelles o Sant Esteve de Sesrovires, que pràcticament no havien tingut implantació industrial, tenen una variació més elevada, cosa que es pot atribuir, en la seva majoria, al fet que siguin habitatges de segona residència. Amb tot, la davallada de la construcció d'habitatges d'un període a l'altre en tota la comarca és molt significativa i passa de 50.169 habitatges acabats en el primer període de què parlem a només 29.797 en el segon, cosa que suposa una variació mitjana del 59%.

4.3. L'ATUR

Com a conseqüència de la crisi exposada anteriorment, es produeix una tendència a la suspensió de noves inversions industrials que, ara per ara no es fan en nombre suficient per compensar el tancament o reducció d'empreses actualment existents, ni tan sols per absorbir el creixement vegetatiu de la població activa. Conseqüentment, a la comarca del Baix Llobregat, s'ha passat d'una situació que necessitava la immigració com a font de força de treball, a una altra en què l'aparició d'excedents de mà d'obra és cada cop més acusada.

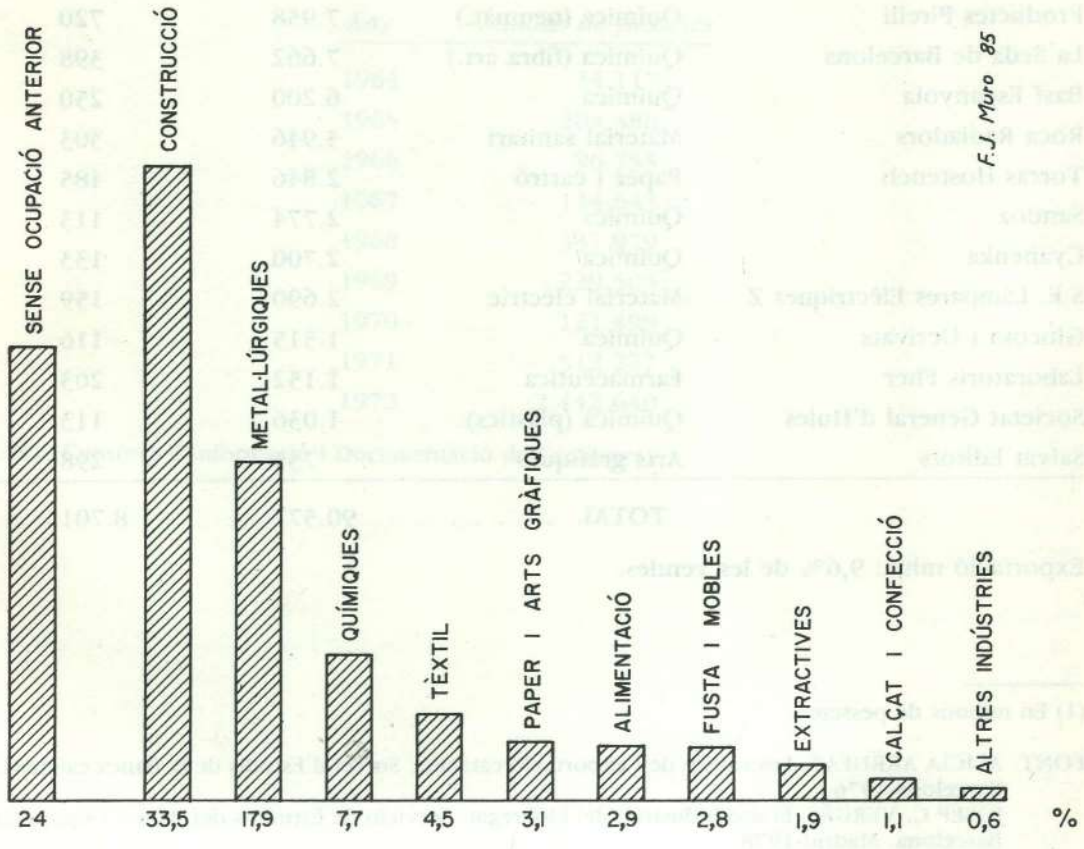
Quadre núm. 7. Atur registrat al Baix Llobregat per branques d'activitat industrial, a desembre de 1980.

Branques	*Nombre d'aturats*	*%*
Extractives	473	1,9
Alimentació	744	2,9
Tèxtil	1.133	4,5
Calçat i confecció	294	1,1
Fusta i mobles	684	2,8
Paper i arts gràfiques	797	3,1
Químiques	1.931	7,7
Metal·lúrgiques	4.469	17,9
Altres indústries	162	17,9
Construcció	8.375	33,5
Sense ocupació anterior	5.012	24
Total	25.079	100

L'atur industrial registrat el desembre de 1980 s'estimava en 25.079 persones. Això representava un 21,27% de la població activa. No obstant això, segons algunes enquestes realitzades, l'índex real d'atur podia arribar fins a un 40% de la població activa, en la data mencionada (Vegeu el quadre n.° 7).

Cal destacar que aproximadament la meitat del total de persones aturades és menor de 25 anys: és l'anomenat «atur juvenil». De la resta, un 30% estaria comprès entre els 25 i els 40 anys, i l'altre 20% tindria més de 40 anys.

ATUR PER BRANQUES D'ACTIVITAT INDUSTRIAL-DESEMBRE 1980

GRÀFIC 2

Quadre núm. 8. Relació de les principals empreses industrials importadores de l'any 1973, amb implantació total o parcial a la comarca del Baix Llobregat.

Empresa	*Branca*	*Vendes (1)*	*Exportacions (1)*
SEAT	Metall (autom.)	47.313	5.350 (1)
Productes Pirelli	Química (neumàt.)	7.958	720
La Seda de Barcelona	Química (fibra art.)	7.662	398
Basf Espanyola	Química	6.200	250
Roca Radiadors	Material sanitari	5.946	303
Torras Hostench	Paper i cartró	2.846	485
Sandoz	Química	2.774	113
Cyanenka	Química	2.700	133
S.E. Làmpares Elèctriques Z	Material elèctric	2.690	159
Glucosa i Derivats	Química	1.515	116
Laboratoris Fher	Farmacèutica	1.152	203
Societat General d'Hules	Química (plàstics)	1.036	113
Salvat Editors	Arts gràfiques	735	298
	TOTAL	90.577	8.701

Exportació mitja: 9,6% de les vendes.

(1) En milions de pessetes.

FONT: ALICIA ARRUFAT. Les causes de l'exportació catalana. Servei d'Estudis de la Banca catalana. Barcelona-1976.
JOSEP C. VERGÉS. El uso industrial del Llobregat. Servicio de Estudios del Banco Urquijo en Barcelona. Madrid-1978.

5. APÈNDIX ESTADÍSTIC

Evolució de les inversions industrials en noves indústries.

Període 1964-1972

Any	*Milions de pessetes*
1964	34.117
1965	204.388
1966	96.753
1967	114.643
1968	337.979
1969	229.503
1970	121.499
1971	512.227
1972	2.442.640

FONT: Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya.

BIBLIOGRAFIA

BOTELLA, José i RIERA, Ignasi.
El Baix Llobregat. 15 años de luchas obreras. Editorial Blume, Barcelona. 1976.

CARRERAS CANDI, Francesc.
Geografia General de Catalunya (Volum «Província de Barcelona» per Cels Gomis), Barcelona. 1910.

CORPORACIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA
Localització industrial a la Zona Metropolitana de Barcelona. Proposta per al programa d'actuació 1980-1990. Editorial Corporació Metropolitana de Barcelona, Barcelona. 1980.

SOLÉ SABARÍS, Lluís i ALTRES
Geografia de catalunya. Editorial Aedos, Barcelona. 1968.

VERGÉS, Josep C.
El uso industrial del Llobregat. Editorial Moneda y Crédito, Barcelona. 1978.

DIVERSOS
Geografia comarcal de Catalunya. Editorial Fundació Enciclopèdica Catalana, S.A., Barcelona, 1978.

Revista ARREL
El Baix Llobregat. N.º 2, gener-abril, 1982. Editorial Diputació de Barcelona, Barcelona.

Revista EL FAR DEL LLOBREGAT
Dossier L'Església que va patir Franco per Mercè RENOM. El Far del Llobregat n. 4, octubre 1985. Editorial Premsa i Comunicació del Baix Llobregat, S.A. Cornellà de Llobregat.

Quadern elaborat per **Urbano Martínez Martínez** i **Victorio Sánchez Díaz**

Hi dóna suport

institut de ciències de l'educació
ice Universitat de Barcelona